

EUROOPA
KONTROLLIKODA

ET

Kõne

26. oktoober 2021

Euroopa Kontrollikoja presidendi Klaus-Heiner Lehne kõne

Euroopa Kontrollikoja 2020. aasta aastaaruande esitlemine

Euroopa Parlamendi eelarvekontrollikomisjon

26. oktoober 2021

Erinevuste korral tuleb lähtuda suulisest tekstist.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Proua eesistuja,

raportöörid ja variraportöörid eelarve täitmisele heakskiidu andmise menetluses,

austatud parlamendiliikmed,

nõukogu eesistuja,

austatud volinik,

daamid ja härrad!

Mul on hea meel olla taas siin eelarvekontrollikomisjoni ees pärast eelmise aasta virtuaalset kohtumist. Täna on siin ka minu kolleeg Tony Murphy, kes, nagu te teate, on meie aastaaruande eest vastutav liige ja viienda auditikoja eesistuja.

Aluslepingute kohaselt on meie mandaat kontrollida eelarve kõiki tulusid ja kulusid ning esitada kinnitav avaldus, mis kinnitab raamatupidamise aastaaruande usaldusväärsust ning raamatupidamisarvestuse aluseks olevate tehingute seaduslikkust ja korrektsust. Just selle töö tulemusi eelarveaasta 2020 kohta me teile täna hommikul esitlemegi.

Meie audiitorid reisivad tavaliselt palju, et teha kohapealseid kontrole, hankida originaaldokumente, kohtuda auditeeritavatega näost näkku ja kontrollida ELi rahastatud väljundite füüsilist olemasolu meie valitud 728 kulutehingu puhul. Rahvatervise olukorra tõttu oli reisimine aga paljude kuude vältel takistatud ning nad pidid suurema osa oma tööst tegema dokumentide kontrollimise ja auditeeritavate kaugintervjueerimise teel. Tunnistame, et see võib suurendada nn avastamisriski¹. Kõige olulisem on aga see, et sel viisil kogutud tõendite abil oli meil võimalik oma töö lõpule viia ja teha vajalikud auditijäreldused.

Millised on meie selle aasta leiud?

Nagu paljudel varasematel aastatel, esitasime **raamatupidamise aastaaruande** ja **tulude** kohta märkusteta arvamuse.

Samas leidsime, et **kulutused** olid 2020. aastal endiselt olulisel määral vigadest mõjutatud. Sellest hoolimata täheldasime, et kui vaadelda erinevaid kululiike, eristades nendega seotud riske, siis ei esinenud **väikese riskiga** kuludes olulisi vigu. Sellesse kategooriasse kuuluvad kulud, mille puhul toetusesaajad peavad vastama teatavatele sageli lihtsatele tingimustele, et neil oleks õigus saada ELi rahalisi vahendeid, nagu otsetoetused põllumajandustootjatele, stipendiumid üliõpilastele ja eelarvetoetus kolmandatele riikidele.

¹ See tähendab riski, et audiitor ei avasta kõrvalekallet, mida üksuse sisekontrollid ei ole parandanud.

Suure riskiga kulud (näiteks kulud, mille puhul toetusesaajad peavad esitama kulude hüvitamise taotlused kantud rahastamiskõlblike kulude kohta, ja seda sageli keeruliste eeskirjade kohaselt) olid aga taas olulisel määral vigadest mõjutatud. Suure riskiga kulude osakaal suurenes 2020. aastal selge enamuseni (59%) meie auditi andmekogumist, mis oli peamiselt tingitud ühtekuuluvuspoliitika kulutuste osakaalu suurenemisest, ning viis selleni, et nagu eelmiselgi aastal, esitasime me **vastupidise arvamuse ELi kulutuste kohta tervikuna**.

Meie audiitorid leidsid kõige sagedamini järgmiseid vigu: rahastamiskõlbmatud kulud väljamaksetaotlustes, toetuskõlbmatud projektid, tegevused või toetusesaajad, riigihangete ja riigiabiga seotud vead ning tõendavate dokumentide puudumine.

Konkurentsivõime valdkonna puhul oli meie hinnanguline üldine veamäär 3,9%. Leidsime vigu peamiselt teadusuuringute ja innovatsiooni kulutustes, eelkõige VKEde deklareeritud personalikuludes.

Ühtekuuluvuse valdkonna hinnanguline veamäär on 3,5% (see on juba vähendatud, et võtta arvesse enne meie kontrolli alustamist tehtud korrektsioone). Leidsime, et suurema osa vigade puhul on tegemist **rahastamiskõlbmatute projektide ja kuludega**. Uurisime hoolikalt ka seda, mida *liikmesriikide* auditeerimisasutused enne meid avastasid, ning siin olid suureks probleemide allikaks **riigihankevead**. Olles leidnud veel vigu, mida riiklikul tasandil või komisjoni poolt ei avastatud, järeldame, et riiklikul tasandil teatatud allesjäänud veamäärad ei ole alati usaldusväärsed. See ei ole uus tähelepanek, mistõttu me järeldame, et olukorda saaks parandada: nelja aasta jooksul, mil me oleme kontrollinud perioodi 2014–2020 kulusid, sisaldus ligikaudu pool meie kontrollitud kuludest pakettides, mille puhul liikmesriikide auditeerimisasutused teatasid ebausaldusväärsetest alla 2% suurustest allesjäänud veamääradest. Sellel on negatiivne järeelmõju komisjoni enda hinnangutele: me loeme komisjoni hinnangulist veamäära miinimummääraks. Minu kolleeg Tony Murphy on seda küsimust üksikasjalikult käsitletud ja me esitame oma järeldused veel sel aastal vastavasisulisel eriaruandes.

Loodusvarade valdkonna auditeerimisel saime hinnanguliseks veamääraks 2,0%, mis meie hinnangul on *olulise piirmäära lähedal*. Siin valitseb tõeline dihhotoomia: ühest küljest ei ole otsetoetustes (69% rubriigist) olulisi vigu. Teisest küljest põhjustas rubriigi ülejäänud osa (maaelu arengu programmid, turumeetmed, kalandus, keskkond ja kliimameetmed) rohkem õigusnormide rikkumisi.

Turvalisuse ja kodakondsuse valdkonnas sisaldas kolmandik meie kontrollitud 27 tehingust koosnevast valimist vigu, millest neli mõjutasid eelarvet. Meie aastaaruandest leiate näite sellise juhtumi kohta, mis on seotud COVID-19 pandeemia esimeses etapis kaitsevahendite Aasiast Ühendkuningriiki transportimise liiga suureks hinnatud meditsiinikuludega (nagu te mäletate, võis Ühendkuningriik saada ELi rahalisi vahendeid kuni 2020. aasta lõpuni). Hankemenetlust ei korraldatud, vahetuskursis oli liiga kõrgeks hinnatud, maksetaotlused esitati lõppkokkuvõttes tühistatud lendude kohta – kõik need probleemid jäid eraaudiitorite ja DG ECHO enda kontrollide käigus avastamata. [Teine näide oli saatjata alaealiste majutamise, toitlustamise ja nõustamise rahastamine, millega tegeles Kreekas tegutsev valitsusväline organisatsioon – selle eest maksti talle standardset ühikuhinda ühe alaealise

kohta. Valitsusväline organisatsioon ei suutnud aga meie audiitoritele tõendada, et teatavaid teenuseid asjakohasel tasandil ka realselt osutati. Lisaks jäid mõned programmi noored edasi, kuigi nad ei kvalifitseerunud enam alaealisteks.] Sarnane pilt ilmneb rubriigi „**Gloaalne Euroopa**“ puhul, kus 75 kontrollitud tehingust leiti 17 kvantifitseeritavat viga.

Vaatamata mitmele veale (seitse kvantifitseeritavat viga 48 tehingust) jäi vigade määr **halduskulude** valdkonnas allapoole olulisuse piirmäära. Nii on see olnud perioodi 2014–2020 mitmeaastase finantsraamistiku kogu kestuse vältel, mis on positiivne. Lisaks oma kinnitava avaldusega seotud tööle kontrollisime ka 15 hankemenetlust COVID-19 pandeemia esimesel aastal maskide, kinnaste, temperatuuriandurite ja muude isikukaitsevahendite hankimiseks, ning leidsime mõningaid probleeme. On selge, et kiireloomuline varustuse hankimine pandeemia varajastes etappides oli keeruline. Pöördume ELi institutsioonide pandeemiale vastupanuvõime ulatuse juurde tagasi oma eriaruandes, mille minu kolleeg Marek Opiola avaldab 2022. aasta kolmandas kvartalis.

Olles käsitlenud erinevaid poliitikavaldkondi, on mul neli horisontaalset teemat, mida tahan välja tuua.

Esiteks, **geograafiline vaatenurk**. Olete sageli soovinud teada audititulemuste täpsemat jaotust liikmesriikide kaupa. Ehkki meie käsitlusviis ei näe ette liikmesriikide kohta eraldi n-ö tulemustabelite esitamist, toome aruande lisades 5.2 ja 6.2 ära üksikasjad ühtekuuluvuses ja põllumajanduses leitud kvantifitseeritavate vigade kohta *liikmesriikide kaupa*. Ja kui me toome konkreetseid näiteid, on ka liikmesriik ära nimetatud.

Teiseks, **tagasinõutud summad**. Kui me tuvastame õigusnormide rikkumise, ei saa me üritada alusetult makstud vahendeid tagasi nõuda – see on komisjoni ja liikmesriikide ametiasutuste ülesanne. Me võtame korrektsioone arvesse, kui seda on võimalik teha ja kui see on asjakohane üldise veamäära kindlaksmääramisel. Märkimisväärne osa korrektsioonidest puudutab siiski varasemaid aastaid, mõni lausa aastat 1994, mis on muuseas aasta, mil mind valiti esmakordselt Euroopa Parlamendi liikmeks. Käesoleval aastal vaatlesime üksikasjalikumalt komisjoni aruandlust finantskorrektsioonide ja tagasinõudmistega koostades iga-aastaselt haldus- ja tulemusaruandes ning leidsime, et see on keeruline ja mitte alati selge. [Püüdsime vaadata, mis oli põhinäitajate taga, kuid selgus, et on väga raske saada selget ülevaadet õigusnormide vastaselt tehtud kulutustest, mis parandati ja lõpuks ELi eelarvesse tagastati. Rakendatud korrektsioonide ja tagasinõudmistena esitatud arvud hõlmasid märkimisväärseid summasid, mis avastati juba enne maksete tegemist või lihtsalt asendati muude kuludega.] Eelnev on aga alles sissejuhatus teemasse ning me jätkame sellealast tööd 2022. aastaks kavandatud eriaruandega.

Kolmandaks toon välja **pettuse**. Kontrollikoda edastas OLAFi kuus meie auditite käigus avastatud oletatavat pettusejuhtumit ning kõigi nende juhtumite puhul algatati juurdlused. Samuti sõlmis kontrollikoda sel aastal kokkuleppe Euroopa Prokuratuuriga ja seega informeerib kas OLAFi või EPPOt, sõltuvalt nende vastavast pädevusest. Käsitleme pettusi ka eraldi käimasolevates auditites, näiteks huvide konflikti kohta jagatud eelarve täitmisel (ühine põllumajanduspoliitika ja ühtekuuluvuspoliitika). Ja minu kolleeg Nikolaos Milionis koostab eriaruannet komisjoni ja liikmesriikide pettustevastaste meetmete kohta, mis on seotud ühise

põllumajanduspoliitikaga, sealhulgas maa hõivamise küsimusega². Aruanne jõuab teieni järgmise aasta märtsi paiku.

Samuti märgin rahuloluga, et kaks nädalat tagasi käivitati koos Europoli ja kõigi asjaomaste ELi asutustega ning paljude liikmesriikidega kogu ELi hõlmav operatsioon koodnimega **Sentinel**. Selle eesmärk on peatada kuritegelikud katsed kasutada ära taasterahastut Next Generation EU. Kontrollikoda on valmis sellele algatusele vajaduse korral kaasa aitama.

Neljandaks, nn **Brexiti arve**. Nagu teate, on kontrollikoda kohustatud aluslepingu kohaselt auditeerima ka ELi raamatupidamiskontosid. Sellega seoses vaatasime 2020. aastal läbi Ühendkuningriigi väljaastumisega seotud arvnäitajad – bilansipäeva seisuga on komisjoni hinnangul Ühendkuningriigi võlg ELile 49,6 miljardit eurot ja ELi võlg Ühendkuningriigile 2,1 miljardit eurot, mis tähendab, et ELile tuleb järgmistel aastatel maksta netosummas 47,5 miljardit eurot.

Daamid ja härrad

Nii palju siis aastast 2020. Siirdume nüüd hetkeks tulevikku.

2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistikuga saadud kogemuste põhjal tegime kindlaks mitu **järgmise programmitöö perioodiga seotud riski ja probleemi**. Nagu teame, hõlmab järgmine periood mitte ainult 2021.–2027. aasta mitmeaastast finantsraamistikku, vaid ka taasterahastut Next Generation EU, mis tähendab, et eelmise mitmeaastase finantsraamistikuga võrreldes on vahendeid pea kaks korda rohkem. Probleemiks ei ole mitte ainult suurus, vaid ka uudsus. Pöördume veel tagasi **taasterahastu Next Generation EU ning taaste ja vastupidavusrahastu** juurde. Juba järgmise aasta teises kvartalis avaldame minu kolleegi Ivana Maletići juhtimisel eriaruande, milles hinnatakse riiklike taaste- ja vastupidavuskavade heakskiitmise protsessi komisjonis. Laiemas plaanis on käimas arutelu selle üle, kuidas kontrollikoda saaks tegeleda taasterahastu Next Generation EU nõuete täitmise ja tulemuslikkuse aspektidega. See sõltub muidugi ka teatavatest komisjoni ja liikmesriikide tehtavatest otsustest. Kuid üks asi on selge: nii meie kodanikud kui ka teie nende otseste esindajatena ootate kindlasti, et taasterahastut Next Generation EU kontrollitaks **sama rangelt** kui eelarve traditsioonilisi osi. Seetõttu on kontrollikoda väga tänulik, et parlament on kindlalt toetanud **audititöötajate arvu suurendamist**, mida me taotlesime 2022. aasta eelarves. Loodame, et parlament peab seda küsimust eelseisva lepitusmenetluse käigus üheks oma prioriteediks. Tegemist ei ole lihtsalt linnukese kirja saamisega. Lõppkokkuvõttes on oluline, et oleksid

² ELi kontekstis on maa hõivamist seostatud põllumajandusmaa ja ÜPP toetuste koondumisega suurte ettevõtete ja investorite kätte, eelkõige Ida-Euroopa liikmesriikides. Maa hõivamine võib olla seotud pettuse, nagu sunni, poliitilise mõjuvõimu või siseteabe kasutamise, menetluste manipuleerimise või altkäemaksu maksmisega, ning selle tagajärjeks on ÜPP toetuse koondumine, mis võib kujutada endast kasu taotlemise erivormi.

olemas inimesed, kes edastavad *teile* taasterahastu Next Generation EU kohta asjakohase teabe ja tähelepanekud, mida te muidu ei saaks.

Lõpetuseks sooviksin öelda mõned sõnad **tulemuslikkuse** kohta, sest mitu parlamendiliiget on minuga viimastel päevadel selle teemaks võtnud. Lubage mul kinnitada, et kontrollikoda on täielikult pühendunud ELi kulutuste ja poliitika tulemuslikkuse auditeerimisele. Me teeme seda juba mitmel viisil, muuhulgas oma paljude eriaruannete ja üldise tulemuslikkuse aruande kaudu. Oma piiratud ressursse kasutades soovime teile pakkuda mitmekülgeid auditeid, mis **vastavad** parlamendi ja nõukogu **vajadustele**. Seepärast olin rõõmuga nõus suurepärase ettepanekuga, mille Olivier Chastel tegi kontrollikoja ja eelarvekontrollikomisjoni esindajatele: kaaluda koos mitteametlikult, milline võiks selline ulatuslik aruanne praktikas välja näha, lisaks panusele, mille olete juba andnud mu vastutavale kolleegile Francois-Roger Cazalale. Proua eesistuja, ma arvan, et oleks mõistlik, kui see väike rühm alustaks tööd võimalikult kiiresti ja esitaks oma kokkuvõtte aasta lõpuks. Nii saaks kontrollikoda täiesti sõltumatult võtta neid järeltõlke arvesse oma seisukoha lõplikul viimistlemisel järgmise aasta veebruaris.

Lugupeetud proua eesistuja, austatud parlamendiliikmed!

Kokkuvõtteks: ma ei saa teid süüdistada, kui teil tekkis meie iga-aastase auditi tulemusi kuulates eelmise aastaga võrreldes „délà vu“ tunne. Tsiteerin siin tuntud telelavastust, mida me sakslased vana-aasta õhtul vaadata armastame: „Same procedure as every year“. Erinevad tulemused on tõepoolest suhteliselt stabiilsed ja lahendamist vajavad küsimused on samuti üsna selged. Eeskirjad, olgu need siis ELi või liikmesriigi omad, on sageli keerulised ja me leiame jätkuvalt, et paljud järelkontrollid ei ole alati täiesti tõhusad. Sellega seoses märgime, et rakendamismudel on muutunud. Taaste- ja vastupidavusraha maksed põhinevad **vahe-eesmärkide ja eesmärkide** täitmisel, võrreldes praeguse süsteemiga, mis põhineb kulude hüvitamisel. Loomulikult mõjutab see seda, mida loetakse veaks, ning võib tähendada ka muutusi selles, mida me leiame ja mille kohta aru anname. Kuid seda me näeme edaspidi.

Meie kõigi ees seisab küsimus: kas EL saab tõhusalt ja läbipaistvalt kasutada ligi kahekordset eelarvet? Kui me kõik oma eri rollides selles testis põrume, kui me ei eralda sellele piisavalt haldusressursse liikmesriikide ja ELi tasandil, kui avaliku sektori vahendeid raisatakse või kui me lubame õigusnormide rikkumisel või pettusel kahjustada meie kontinendi taastumist, siis teist võimalust meile ei anta.

Ootan huviga meie täna hommikusi arutelusid ja tahaksin korrata oma soovi võtta järgmisel aastal Luksemburgis vastu eelarvekontrollikomisjoni liikmeid ja töötajaid, ning seda esimesel võimalusel, et neid teemasid põhjalikumalt käsitleda. Seepärast loodan, et näen teid kõiki varsti jälle.

Täna teid tähelepanu eest.